

PONUKA

ŠKOLSKÝ
ROK
2024/2025

**VZDELÁVACÍCH AKTIVÍT
PRE I. STUPEŇ
ZÁKLADNÝCH ŠKÔL**

I. POLROK

V STREDOSLOVENSKOM MÚZEU

Neformálne a zážitkové vzdelávanie v múzeu predstavuje vhodné doplnenie vzdelávania žiakov základných škôl. Nadväzuje na tematické okruhy a vzdelávacie oblasti štátneho vzdelávacieho programu a môže tak obohatiť výchovno-vzdelávací proces žiakov v autentickom priestore historických budov a originálnych artefaktov.

STREDOSLOVENSKÉ
MÚZEUM
SSM

**BANSKOBYSŤRICKÝ
SAMOSPRÁVNÝ KRAJ**

Edukačné aktivity

Stredoslovenského múzea (**SSM**) zahŕňajú:

LEKTORÁTY V EXPOZÍCIÁCH SSM

na vybrané témy s možnosťou vzhliadnuť originálne artefakty na vlastné oči.

Vstupné: 1,60 € zahŕňa hromadný vstup do expozície a lektorát. Deti do 6 rokov zdarma.

Dĺžka trvania: 45 min.

PREHLIADKY VÝSTAV S LEKTORÁTOM

zahŕňajú aj množstvo vizuálnych a interaktívnych prvkov.

Vstupné: 1,60 € zahŕňa hromadný vstup do výstavy a lektorát. Deti do 6 rokov zdarma.

Dĺžka trvania: 30 min.

TVORIVÉ DIELNE

podporujú vzdelávací proces a poskytujú priestor na rozvoj kreatívnych schopností detí.

Tematicky sa viažu k témam expozícií, výstav, ročných období i sviatkov.

Vstupné:

- tvorivé dielne k expozíciám a výstavám (súčasťou je aj prehliadka expozície a výstavy): 2,00 €

- tvorivé dielne na iné vybrané témy: 1,00 €

Dĺžka trvania: 45 min.

VZDELÁVACIE PROGRAMY

s doplnením hravých úloh a hier poskytujú priestor na hlbšie spoznávanie vybranej problematiky.

Vstupné: 2,00 €

Dĺžka trvania: 1 – 1,5 hod.

Pri jednotlivých programoch uvádzame odporúčanú vekovú kategóriu aj nadväznosť na učebné osnovy. Záujem o absolvovanie programu podľa výberu je potrebné nahlásiť najneskôr tri dni vopred. Po dohode je možné realizovať aj iný lektorát na vybranú tému podľa konkrétnych požiadaviek učiteľov. Pedagogický dozor má vstup zadarmo a zodpovedá za pokojný priebeh aktivity.

VIAC INFORMÁCIÍ VÁM POSKYTNE:

Mgr. Ivana Žáčoková

manažér vzdelávania

tel. č.: 0915 788 146, 048/412 58 96

e-mail: zacokova@ssmuzeum.sk;

vzdelavanie@ssmuzeum.sk

MATEJOV DOM

Nám. Š. Moysesova 20, Banská Bystrica
kontaktná osoba: Jaroslava Dobrotová
tel.: 048/412 55 77

e-mail: md@ssmuzeum.sk; dobrotova@ssmuzeum.sk

STÁLA EXPOZÍCIA

História mesta Banská Bystrica

V stálej expozícii o histórii Banskej Bystrice vám porozprávame o vzniku Stredoslovenského múzea, o histórii medeného mesta a umožníme vám spoznať jeho najvýznamnejšie osobnosti. Uvidíme hodnotné zbierkové predmety, vzácne klenoty a bohatú archeologickú expozíciu. Medzi exponátmi nechýbajú rôzne zbrane, ktoré nielen chránili, ale aj brali životy, výsledky práce šikovných rúk bystrických remeselníkov, či zbierky gotického umenia v meste.

INTERAKTÍVNY LEKTORÁT

Múzejný škriatok

V noci chodí po našom múzeu malý škriatok a robí poriadnu šarapatu. So žiakmi sa pozrieme na to, čo ten nezbedník vyparatil a nájdeme predmetom správne miesto. Zameriame sa na porovnanie života v minulosti a dnes. Určené pre žiakov 1. a 2. ročníka ZŠ.

Hravo po múzeu

Nechajte deti spoznávať históriu Banskej Bystrice hravou formou. Vydajú sa na cestu plnú pokladov, odhalia fascinujúci život našich predkov, alebo zistia, aké ťažké to mali tovariši, ktorí sa chceli stať majstrami vo svojom remesle. Určené pre žiakov 1. a 2. ročníka ZŠ.

TVORIVÁ DIELŇA

Pod krídlami anjela

Erby sú v podstate akési symboly a znamenia, vďaka ktorým sa mestá a obce dokázali odlíšiť. Poznáte najstaršiu podobu erbu Banskej Bystrice? Porozprávame sa o vývoji a symbolike erbov, pohľadáme rôzne erby v expozícii Matejovho domu a napokon si vyrobíme svoj vlastný.

VZDELÁVACIE PROGRAMY

Cestovanie v čase

Chceli by ste sa niekedy vrátiť do minulosti? U nás k tomu nepotrebujete žiadny záhadný časostroj. V rámci nezvyčajného „cestovania“ žiaci zažijú na vlastnej koži (v historickom kostýme), ako sa žilo ich rovesníkom v typickom slovanskom domčeku, na šľachtickom dvore, či na bojovom poli, ale priblížime si aj neľahký údel učňov. Určené pre žiakov 2. – 4. ročníka ZŠ.

VZDELÁVACIE PROGRAMY

Rytierske dobrodružstvo

Hoci dnes už rytieri vymenili kone za autá a „kone“ pod kapotou, u nás zistíte, ako sa žilo skutočným rytierom v období „temna“. Povieme si, kto sa mohol stať rytierom a či naozaj chodili celý deň vo svojom lesklom brnení. Naši malí rytieri tiež budú musieť splniť rôzne úlohy, aby ich napokon kráľovná mohla pasovať do rytierskeho stavu.

Šiel tovariš svetom

Pátranie po známych i takmer zabudnutých remeslách. Pri putovaní múzeom objavíte nielen prácu krajčírov, obuvníkov či medovníkárov, ale aj poctivú robotu irchárov, pramárov, minciarov. Budete hľadať, hádať, objavovať všetky remeselné tajomstvá.

Určené pre žiakov 3. a 4. ročníka ZŠ.

PREDNÁŠKY

Keď zubatá kosu brúsi, alebo halloween po slovensky

V minulosti bola téma smrti prirodzená, no dnes ju už predovšetkým pred deťmi dospelí zakrývajú. Napriek tomu sa s ňou deti stretávajú, či už prostredníctvom počítačových hier, rozprávok o upíroch a vlkolakoch, či u nás čoraz viac oslavovaným americkým sviatkom Halloween. Keďže na naše tradičné zvyky sa akosi začína zabúdať, napriek smutnej téme sme pre deti pripravili odľahčenú prednášku, na ktorej sa deti určite nebudú nudiť.

Tajomný svet pod nohami

Zaujímavé rozprávanie o práci archeológa, spojené s hravými úlohami a ukážkou zbierkových predmetov vykopaných v Banskej Bystrici a okolí. Deti sa okrem množstva iných informácií dozvedia, v ktorej jaskyni žili ľudozrúti, kde sa našiel strieborný poklad a ako sa dajú nájsť vykopávky v strope.

Určené pre žiakov 2. – 4. ročníka ZŠ.

VZDELÁVACIE PROGRAMY V EXTERIÉRI

„Za živa v Bystrici“

Otestujte sa s nami pri prehliadke historického centra mesta spojenej s objavovaním tajomstiev vybraných budov. Na záver zistíte, ako dobre poznáte svoje mesto.

Určené pre žiakov 2. – 4. ročníka ZŠ.

Nie je hrad ako hrad

Možno ani netušíte, ale aj Banská Bystrica má svoj hrad. Čo všetko sa skrývalo za hradbami, kde sa nachádzal padací most, vodná priekopa a mnoho iných tajomstiev odkryjeme pri zábavnom spoznávaní mestského hradu.

Určené pre žiakov 2. – 4. ročníka ZŠ.

Po dohode je možné realizovať aj iný lektorát / vzdelávací program na vybranú tému (remeslá, archeológia, mesto a pod.) podľa konkrétnych požiadaviek učiteľov.

THURZOV DOM

Nám. SNP 4, Banská Bystrica

kontaktná osoba: Mgr. Anna Nociarová

tel.: 048/412 58 97

e-mail: td@ssmuzeum.sk, nociarova@ssmuzeum.sk

STÁLA EXPOZÍCIA *Tranzithistory*

Nová stála expozícia Tranzithistory poskytuje komplexný historický pohľad na mesto aj región Banskobystrického kraja. V expozícii sú zastúpené predmety z archeologických, historických aj etnografických výskumov, histórie výtvarného umenia, numizmatiky a geológie. V stredoveku patrila Banská Bystrica medzi 7 banských miest a stala sa známou aj vďaka ťažbe a obchodu s meďou. Expozícia je doplnená množstvom interaktívnych prvkov, vďaka ktorým sa deti v múzeu môžu hrať aj vzdelávať.

TVORIVÁ DIELŇA *Ako sa písalo v minulosti*

Dnes ľudia stále viac píšu a komunikujú pomocou klávesnice alebo dotykového displeja, no v škole deti ešte stále používajú pero či kriedu. V minulosti ľudia používali na písanie rôzne materiály, vyrábali si perá na písanie aj atrament. Spolu nazrieme do tajov písárskeho umenia a vytvoríme si vlastné historické listiny. Povieme si o tom, aké písmo sa používalo, ako vznikali prvé knihy, aj ako vyzerali. Určené pre žiakov 3. – 4. ročníka ZŠ.

Móda modrej

Rozpovieme si príbeh o tom, ako našich predkov zachvátila modrá módna vlna, ako sa získavala modrá farba a ako sa vyrábala látka zvaná modrotlač. Zamestnáme nielen hlavu ale aj ruky.

VZDELÁVACIE PROGRAMY *Po stopách permoníkov*

Permoníci žili v podzemných chodbách a banských štôľňach, strážili bohatstvo ukryté hlboko v zemi. Pomáhali baníkom pri práci, boli priateľsky naklonení poctivým ľuďom a mstili sa chamtivcom a lakomcom, ktorých navždy uväznili v labyrintoch podzemných chodieb. Spoločne budeme putovať históriou a prostredníctvom riešení zábavných úloh objavíme minulosť nášho kraja od pravekých hľadačov cez baníctvo až po súčasnosť.

● **Vo farbe malachitu**

- Program venovaný Zelenej miestnosti Thurzovho domu: o tom, ako objavili neskorogotické fresky, z čoho sa vyrábali farby, ktoré používali maliari fresiek, komu patria erby namaľované na klenbe. Spoločne nájdeme medzi freskami ukrytú jednu Ezopovu bájku a povieme si aj, čo znamenajú výjavy, ktoré sú namaľované na stenách.
- Určené pre žiakov 3. a 4. ročníka ZŠ.

- Po dohode je možné realizovať lektorát na vybranú tému (baníctvo, mešťanstvo, remeslá, archeológia, a pod.) podľa konkrétnych požiadaviek učiteľov.

● **VZDELÁVACÍ PROGRAM K ROČNÝM OBDOBIAM (VIANOCE) *Od Ondreja do troch kráľov***

- Naši predkovia sa snažili zabezpečiť si šťastie, zdravie i dostatok jedla na nasledujúci rok aj pomocou rôznych magických úkonov. Porozprávame si o tom, čo sú to stridžie dni, aké čary, vianočné zvyky a tradície mali ľudia, ktorí žili v dedinskom prostredí. Poodhalíme tajomstvo, ako chceli nahliadnuť do budúcnosti a pokúšali sa vyveštiť, čo ich čaká.

● **TVORIVÉ DIELNE K ROČNÝM OBDOBIAM (VIANOCE) *Vianočný pozdrav z múzea***

- Deti si vytvoria pozdrav s vianočnou tematikou, ktorým môžu spríjemniť predvianočné obdobie svojim blízkym.

● **Špaňodolinské betlehemy**

- Potešte svojich blízkych krásnym darčekom v podobe originálneho betlehemu s baníkmi, presne takým, aký vyrábali vaši starí rodičia.
- Papierové špaňodolinské betlehemy sa budú krásne vynímať pod vianočným stromčekom.

● **VÝSTAVA: Samuel Libay, majster filigránu** **01.08. 2024 - 05.01. 2025**

- Prostredníctvom medzinárodnej výstavy vám predstavíme autentické diela výnimočného banskobystrického zlatníka Samuela Libaya. Prevedieme vás životom i tvorbou tohto umelca, ktorý tvoril v Banskej Bystrici, ale jeho zlatnícke diela sú uchovávané v budapeštianskom múzeu.
- Dozviete sa akou cestou musel prejsť učeň, kým sa stal majstrom zlatníkom.

● **PREHLIADKY VÝSTAVY**

● **1) INTERAKTÍVNA PREHLIADKA VÝSTAVY SAMUEL LIBAY, MAJSTER FILIGRÁNU**

- Zábavne a hravo prejdeme po stopách tvorby významného banskobystrického zlatníka Samuela Libaya. Nestačí mať len šikovné ruky a tvorivosť, správny zlatník má mať aj bystré oko. Zahľadme sa prostredníctvom interaktívnych aktivít na detaily výnimočnej zlatníckej práce. Budete prekvapení, čo všetko objavíte.

● **2) KOMENTOVANÁ PREHLIADKA VÝSTAVY S KURÁTOROM FILIPOM GLOCKOM**

● TVORIVÉ DIELNE K VÝSTAVE

● *Kresli si s Libayom*

● Zahrajte sa na tovariša u zlatníckeho majstra. Výstava vás oboznámi s dielom zlatníka Samuela Libaya. Potom na vás čaká, tak ako to bolo kedysi v zlatníckej dielni práca kresliara, keďže v 19. storočí mali budúci zlatníci povinný aj kurz kreslenia.

● *My sme malí zlatníci!*

● Práca zlatníka bola veľmi zodpovedná a detailná a inak to nebolo ani v dielni Samuela Lybaia. Predstavíme si zlatnícku techniku pozlacovania, ktorá premení zdanlivo nehodnotný predmet na niečo zaujímavé, trblietavé a hodnotné. Dokážete sa stať aj vy na chvíľku trpezlivým zlatníkom?

● *Filigrán sem, filigrán tam*

● Viete čo je to filigrán? U nás na výstave sa to dozviete. Výnimočné diela, vyzdobené použitím tejto detailnej techniky zdobená vám budú inšpiráciou pri spletaní ozdôb z drôtikov v tvorivej dielni.

● WORKSHOPY K VÝSTAVE

● *Zlatnícky workshop so zlatníkom M. Drevom 02.10.2024*

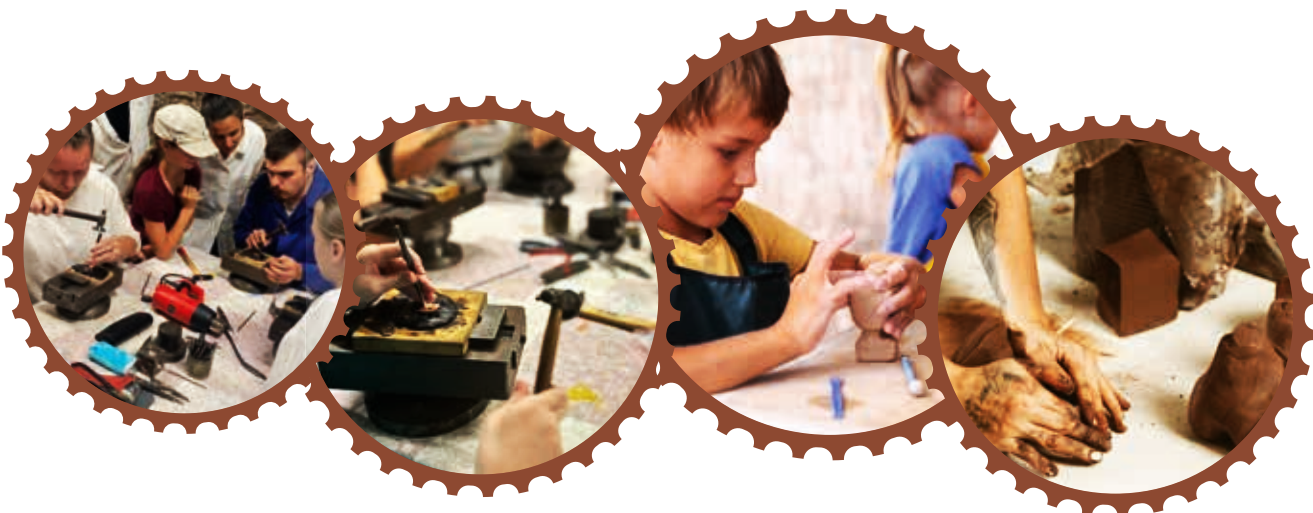
● – bližšie info o cene a čase vstupu budú priebežne zverejnené.
● Cieľom je prezentácia konkrétnych pracovných činností pri tvorbe zlatníckeho diela.
● Pričom si návštevníci budú môcť jednotlivé činnosti vyskúšať a oboznámiť sa s rôznymi technikami výroby zlatníckeho artefaktu.

● *Umelecký workshop s výtvarníkom*

● *R. Lalíkom 07. 11. 2024*

● – bližšie info o cene a čase vstupu budú priebežne zverejnené.
● Workshop s výtvarníkom Radoslavom Lalíkom priblíži tému vytvárania 3D modelov z hlíny, ktoré boli nevyhnutnou súčasťou práce aj Samuela Libaya. Návštevníci sa oboznámia s výstavou so špeciálnym zameraním na problematiku 3D modelov z hlíny. Túto činnosť si návštevníci budú môcť vyskúšať, oboznámiť sa s prácou s materiálom a odnieť si domov vlastný 3D model.

TIHÁNYIOVSKÝ KAŠTIEĽ

Radvanská 27, Banská Bystrica

kontaktná osoba: Mgr. Ján Beňo, PhD.

tel.: 048/410 33 76

e-mail: tk@ssmuzeum.sk; beno@ssmuzeum.sk

STÁLA EXPOZÍCIA

Príroda stredného Slovenska

Prehliadka stálej expozície so zameraním na spoznávanie geológie, fauny a flóry, na charakteristiku a porovnávanie biotopov vyskytujúcich sa na strednom Slovensku. V ôsmich miestnostiach uvidíte typických i vzácných obyvateľov lesov, lúk, horských bystrín aj jazier, mokradí, ale aj zástupcov sprevádzajúcich ľudské obydľia.

VZDELÁVACÍ PROGRAM

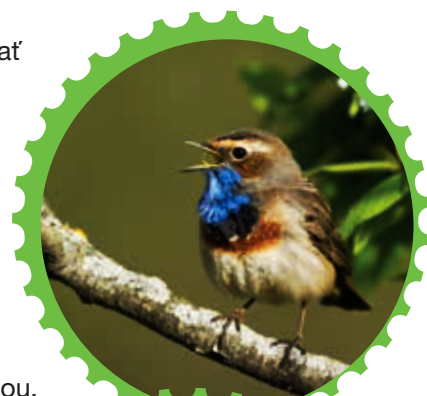
S batohom cez hory

Školský program zameraný na spoznávanie krás slovenskej prírody. V pútavej prezentácii si predstavíme najkrajšie miesta stredného Slovenska. Navštívime najznámejšie prírodné rezervácie a národné parky tejto oblasti. Ukážeme si známe i menej známe rastliny a zvieratá, ktoré môžeme vidieť v týchto chránených územiach. Vysvetlíme si tiež, ako sa bezpečne pohybovať a orientovať v našej prírode.

Hlasy prírody

Školský program hrou a zábavnou formou zoznami malých návštevníkov so zvukmi našej prírody. Naučíme sa rozpoznávať spev bežných druhov vtákov ale aj zaujímavé zvuky, ktoré vydávajú rôzne druhy našich cicavcov. Zaujímavosťou na záver budú zvuky hmyzu a zistíme, že aj jeden náš motýľ má svoj hlas. Školský program bude doplnený pestrou obrazovou prezentáciou, kde si ukážeme, ako vyzerajú zvieratká, ktorých hlasy sme počúvali.

Po dohode je možné realizovať aj tvorivé dielne či iný vzdelávací program s prírodovedným zameraním (ekológia, environmentalistika, botanika, zoológia, geológia, etológia zvierat) podľa konkrétnych požiadaviek učiteľov.

VÝSTAVA

Svet v kocke

19. 09. 2024 - 24. 01. 2025

Stavebnica Lego prináša už desiatky rokov radosť malým aj veľkým. Teraz prichádza tento fenomén aj do Tihányiovského kaštieľa. Uvidíte modely známych budov postavených z kociek známej stavebnice a zároveň sa budete môcť s nimi pohrať a stvoriť niečo zaujímavé. Vášeň, ktorá spája malých aj veľkých už niekoľko desaťročí.

VZDELÁVACÍ PROGRAM K VÝSTAVE

Dobre sa zahrajme

V krátkej prezentácii spojenej so zaujímavým rozprávaním priblížime detským návštevníkom stručnú históriu vzniku tejto stavebnice. Ukážeme si, ako prebiehal vývoj prvých jednoduchých modelov až po Lego stavebnice, aké poznáme dnes. Na fotografiách z nej uvidíme postavené najznámejšie modely. V druhej časti vzdelávacieho programu, v tvorivej dielni ozdobíme predmety na jedno použitie s motívmi stavebnice Lego z farebného papiera a detským návštevníkom zostane spomienka na výstavu Svet v kocke.

VZDELÁVACÍ PROGRAM

K ROČNÝM OBDOBIAM (VIANOCE) *Keď sa blíži zima*

Jeseň je ročné obdobie, keď sa zvieratá pripravujú na zimu a majú rôzne stratégie ako prežiť toto náročné obdobie. Sťahovaví vtáci odlietajú do teplých krajín, mnohé zvieratá upadajú do zimného spánku a niektoré musia prežiť aj v drsných zimných podmienkach. Mení sa správanie zvierat v zimnom období v súvislosti s globálnym otepľovaním? Odpoveď na túto otázku, ako aj ďalšie rozprávanie bude doplnené o ukážky z filmov o prírode. V týchto filmoch uvidíme, ako sa niektoré druhy zvierat musia popasovať s náročnými zimnými podmienkami.

16. NOVEMBER MEDZINÁRODNÝ DEŇ SOKOLIARSTVA

Dravce a sokolarstvo

Dravce sú neodmysliteľnou súčasťou prírody a svojou krásou a majestátnosťou pútali na seba pozornosť už v starých kultúrach. Vo vzdelávacom programe sa žiaci dozvedia o spôsobe života dravcov, love, párení, hlasových prejavoch, význame dravcov v prírode a ich ochrane. Nakoľko je sokolarstvo zapísané na zoznam nehmotného kultúrneho dedičstva UNESCO, povieme si o jeho histórii a význame. Súčasťou školského programu bude aj praktická časť, kde sa žiaci naučia rozoznávať perie rôznych druhov dravcov a sov. Ukážeme si, ako vyzerajú putká a iné sokoliarske pomôcky.

ZÁŽITKOVÝ ŠKOLSKÝ PROGRAM

Zvieratá bez predsudkov

Prostredníctvom edukačného programu Zvieratá bez predsudkov sa žiaci oboznámia s rôznymi druhmi zvierat, ktoré sú často spájané s negatívnymi pocitmi, predsudkami či neopodstatneným odporom a strachom. Priamym pozorovaním vybraných druhov zvierat a diskusiou o nich získajú žiaci pozitívny vzťah k týmto zvieratám a dozvedia sa zaujímavosti o spôsobe ich života, ako aj o ich užitočnosti a význame.

ENVIRONMENTÁLNE VZDELÁVANIE V STREDOSLOVENSKOM MÚZEU

Vzduch, ktorý dýchame

Každoročne si v mesiaci september pripomínáme Medzinárodný deň čistého ovzdušia a Medzinárodný deň ochrany ozónovej vrstvy. Dôležitosť čistého ovzdušia pre život na Zemi je všeobecne známa. Aké sú však možnosti jeho ochrany a čo môžeme urobiť pre to, aby sme čisté ovzdušie zachovali aj pre budúce generácie? Aké je zloženie ovzdušia a jeho vlastnosti? Aj to bude súčasťou rozprávania o ovzduší. Podujatie bude spestrené o jednoduché pokusy a ukážky zamerané na ovzdušie a látky v plynnom skupenstve.

Svetelné znečistenie

Svetelné znečistenie má škodlivý vplyv na životné prostredie, biosféru, zdravie človeka, ekonomiku ale aj astronómiu. Vo vzdelávacom programe si porozprávame o priamom vplyve na netopiere, korytnačky, vtáky, hmyz a stromy ale aj o možnostiach eliminácie týchto škodlivých vplyvov. Čistá nočná obloha bez svetelného znečistenia je našim kultúrnym dedičstvom a prírodným bohatstvom, ktoré je potrebné zachovať pre ďalšie generácie. Na celom svete vznikajú Parky tmavej oblohy a v tomto programe sa žiaci dozvedia o slovenských parkoch tmavej oblohy a o ich význame. Ako ľudia už nechceme žiť bez umelého osvetlenia, avšak je potrebné uvedomovať si jeho negatívne dopady a zamýšľať sa nad spôsobmi šetrenia elektrickej energie.

